

לאחר שחשיכה ולא היה יכול להחזיק מבעוד יום, והיינו משום
שעומד במקומו של הגר שמת.
הגמרא מביאה דרך אחרת ביישוב הקושי על רב נחמן: רבי יוחנן
אמר, מתנייתא מני – שתי ברייתות אלו ששינו בהן שירוש אורס,
ומבואר בזה שאינו יכול לבטל, בשיטת מי הן נשנו, בשיטת בית
שמיאי היא (ו-הן), דאמר, אין ביטול רשות בשבת – אדם אינו יכול
לבטל את רשותו בשבת, ולכן אף היורש אורס ואינו יכול לבטל
לאחר תחילת השבת. דתנן במשנתנו, מאימתי נותנין רשות –
באיזה זמן יכול זה ששכח לערב עם שאר בני החצר לבטל רשותו.
בית שמיאי אומרים ניתן לבטל רק מקעוד יום – לפני כניסת השבת.
ובית הלל אומרים – ניתן לבטל רשות אף משתתף – לאחר כניסת
השבת. הרי ששיטת בית שמיאי היא שניתן לבטל רק בערב שבת
ולא בשבת.
הגמרא דנה בביאור שיטת בית הלל שניתן לבטל אף בשבת: אמר
עולא, מאי טעמא דבית הלל – מה הטעם שמחמתו בית הלל
סוברים שניתן לבטל בשבת אף שלא ניתן לערב, משום ששנייה
המבטל פאדם האומר לשלוחו מניחו לתרום מפירותיו בסתם
ותרם מהפירות היפים, כלך אצל יפות – היה לך לתרום מהפירות
היפים יותר, שאם אכן יש לו פירות יפים יותר הרי זה גילוי דעת
שהסכים שיתרום מהפירות היפים וכאילו מינוה מתחילה לך.
וכמו כן בענין זה של ביטול הרשות, כאשר אדם מבטל רשותו
בשבת כדי להתיר לשאר בני החצר את ההוצאה לחצר, הוא
מגלה בזה שכבר בערב שבת היתה דעתו להתיר את ההוצאה
לחצר אלא ששכח ולא עירב, ומשום כך אין בביטול זה איסור
הקנאה בשבת.
שואלת הגמרא: אמר (שאל) אביי על דברי עולא, הרי באופן
ששני ישראלים דרים עם נכרי בחצר שאוסר הנכרי על
הישראלים את ההוצאה לחצר אם לא שכרו ממנו רשותו, ומה
הנכרי בשבת, סוברים כמה אמוראים שיכול אחד הישראלים
לבטל רשותו לחבירו ולהתיר לחבירו להוציא לחצר, ויש לשאול
על היתר זה, מאי כלך אצל יפות איבא – מה שייך לדמות ביטול
זה לגילוי דעת שבאמירת 'כלך לך אצל יפות', הרי בביטול זה לא
שכחו הישראלים לערב בערב שבת אלא לא יכלו לערב מחמת
הנכרי הדר שם, ומכל מקום, אף בזה מצינו שיש הסוברים שניתן
לבטל בשבת, הרי שההיתר לבטל בשבת אינו משום שהוא כגילוי
דעת שהיתה דעתו לבטל בערב שבת. משיבה הגמרא: אלא הך
בדין זה של ביטול הרשות, הךא קמיפלגי – בסברא זו נחלקו בית
שמיאי ובית הלל, דבית שמיאי סברי (סוברים), ביטול רשות מועיל
משום דמיקנא רשותא הוא – הוא כהקנאת הרשות לשאר בני
החצר, ומיקנא רשותא בשבת אסור, משום שדומה למקח וממכר
האסורים בשבת, ומשום כך אסור לאדם לבטל רשותו בשבת אלא
יכול לבטל רק מבעוד יום. ובית הלל סברי (סוברים), שביטול
הרשות אינה הקנאה אלא אסתלוך רשותא בעלמא הוא – היא רק
הסתלקות של הבעלים מהרשות, ואסתלוך רשותא בשבת, שפיר
דמי – ודאי מותרת, ולכן מותר לאדם לבטל רשותו אף בשבת.

משנה

כשם שתיקנו חכמים שלא לטלטל מבית לחצר ומחצר לבית עד
שיערבו כל בני החצר יחד בפת, כך תיקנו שלא לטלטל מבתי
החצר למבוי ומן המבוי לבתי החצר, עד שיערבו בני המבוי יחד.
עירוב זה נקרא 'שיתוף מבואות'. 'שיתוף מבואות' יכול להעשות
גם בשאר אוכלים ומשקים. משנתנו דנה בבני מבוי שהיו שותפים
בדבר מאכל שלא לשם שיתוף מבואות, אלא לשם סחורה, אם
צריכים שיתוף אחר להתיר את הטלטול במבוי.
בעל הבית שהיה שותף לשכניו שבמבוי, לזה – עם שכן בחצר אחת
היתה לו שותפות ביו, ולזה – ועם שכן בחצר אחרת היתה לו גם
כן שותפות ביו, כלומר, שהיתה לאחד מבני המבוי שותפות
נפרדת ביין עם כל אחד מבני המבוי, אף על פי ששותפויות אלו
נעשו לשם סחורה ולא כדי להתיר את הטלטול במבוי, אין צריכין

אף על פי שהחזיק ישראל אחר בנכסיו אחר המחזיק על הישראל
הראשון שדר בחצר. אולם אם עירבו בערב שבת ומת הגר
משחשיכה, שכבר חל העירוב, אף על פי שלא החזיק ישראל אחר
בנכסיו הגר, אינו אסור.
שואלת הגמרא: הא גופא קשיא – הרי דברי הברייתא עצמם קשים
וצריכים ביאור, שהרי אמרת – אמר התנא בדבריו, שאם מת הגר
מקעוד יום אף על פי שהחזיק ישראל אחר בנכסיו אסור, ומשמע
בלשון זו שהחידוש הוא שאף אם החזיק ישראל אחר בנכסיו
נאסרה ההוצאה, ולא מיבעיא – ואין צריך לומר, כי (שאל) לא
החזיק ישראל אחר בנכסיו שנאסרה ההוצאה. ויש להקשות על
כן, אדרבה – הרי מסתבר לומר להיפך, שדווקא אם החזיק ישראל
אחר בנכסיו הוא אסור, אולם כי לא החזיק ישראל אחר בנכסיו לא
אסור, שהרי לאחר מיתת הגר נשאר הישראל לבדו שהרי לא
החזיק שום אדם בנכסיו הגר, והיה על הברייתא לומר 'אם החזיק
ישראל אחר בנכסיו אסור'. משיבה הגמרא: אמר רב פפא, איבא
– אמור בביאור דברי הברייתא, לא רק אם החזיק ישראל אחר
בנכסיו הגר מבעוד יום הוא אסור, שהרי מחזיק זה לא עירב עם
הראשון, אלא אף על פי שלא החזיק ישראל אחר עד שחשיכה,
נאסרה ההוצאה, וכפי שיבואר בסמוך. חזרת הגמרא ושואלת:
כיצד ניתן לבאר כן, והא אף על פי שהחזיק קתני בלשון הברייתא
במפורש. משיבה הגמרא: הךא קאמר – כך כוונת הברייתא לומר,
אף על פי שלא החזיק ישראל אחר בנכסיו הגר מקעוד יום אלא רק
משחשיכה, אולם בין דתה ליה – שהיה יכול אותו הישראל
להחזיק מקעוד יום, הוא אסור, ואין אומרים כיון שהותרה למקצת
היום הותרה לכלה, כיון שחצר זו המתנה שיזכו בה ולא היה
היתרה מבורר.
חזרת הגמרא ושואלת על המשך לשון הברייתא: שנינו בברייתא,
שאם מת הגר משחשיכה, אף על פי שלא החזיק ישראל אחר
בנכסיו, אינו אסור. ומשמע שהחידוש הוא שאף על פי שלא החזיק
ישראל אחר בנכסיו הגר הוא אינו אסור, ולא מיבעיא כי (שאל)
החזיק ישראל אחר בנכסיו הגר שאינו אסור. וקשה, הרי אדרבה,
דווקא אם לא החזיק ישראל אחר בנכסיו לא נאסרה ההוצאה כיון
שלא דר בחצר אלא ישראל אחד, אולם כי החזיק ישראל אחר
בנכסיו הגר אסור, כיון שדרים בחצר שני ישראלים האוסרים זה על
זה. משיבה הגמרא: אמר רב פפא, איבא בביאור דברי הברייתא,
אף על פי שהחזיק ישראל אחר בנכסיו הגר הוא אינו אסור, וזה
חידוש גדול יותר, שלא רק אם לא החזיק ישראל אחר בנכסיו לא
נאסרה ההוצאה לחצר, אלא אף אם החזיק ישראל אחר בנכסיו
מותר לישראל הראשון שהיה דר שם מבעוד יום להוציא לחצר,
שהרי כבר הותרה ההוצאה בתחילת השבת, וחצר שהותרה
למקצת השבת הותרה לכל השבת. שואלת הגמרא: כיצד ניתן
לבאר כן, והא אף על פי שלא החזיק קתני במפורש בלשון
הברייתא. משיבה הגמרא: הךא קאמר, אף על פי שהחזיק ישראל
אחר בנכסיו משחשיכה, והיה מקום לאסור את ההוצאה לחצר,
שהרי זה שמחזיק לא עירב עם הישראל שדר בחצר מערב שבת,
אולם בין דלא הוה ליה – שלא יכול היה אותו הישראל להחזיק
מקעוד יום, שהרי מת הגר רק משחשיכה, הוא אינו אסור, שהרי
הגר מת לאחר כניסת השבת, וכיון שבמיתתו הותרה ההוצאה
בדין מי שלא עירב וביטל רשותו, הותרה ההוצאה לכל השבת אף
אם ישראל אחר יחזיק בחצר.
ומקשה הגמרא מברייתא זו על דברי רב נחמן שירוש יכול לבטל:
קתני מיהת רישא – מכל מקום שנינו בתחילת הברייתא,
שהישראל שהחזיק בחצר אסור על הישראל שהיה דר שם, וקשה,
אמאי הוא אסור, ניכחל – שיבטל אחד מהישראלים את רשותו
בחצר לחבירו, ויותר להם להוציא לחצר מביתו של זה שהחצר
ברשותו, שהרי עתה אין מי שאוסר עליו. משיבה הגמרא: מאי
אסור נמי קתני – מה הכוונה במה ששינו בברייתא 'אסור', עד
שניכחל אחד מדיירי החצר את רשותו לחבירו, אך לאחר הביטול
הותרה ההוצאה לחצר, אף אם המבטל הוא זה שהחזיק בחצר רק

החצירות החיצוניות לא עירבו ביניהן, דָּהֵן – ששינו במשנה (לעיל 49
מזה) לגבי דיני תחומין, שמי שהיה בדרך בערב שבת ונדרס ולא ידע 50
שחשיכה אסור לו ללכת ממקומו אלא ארבע אמות בלבד, ואם 51
הם היו שלשה אנשים והאמצעי מובלע בין השנים, כלומר, שחלק 52
מן הארבע אמות המותרים לאמצעי נכנס לתוך ארבע אמותיו של 53
חבירו שמצדו האחד וחלקם נכנס לתוך הארבע אמות של חבירו 54
שמצדו השני, ונמצא שלכל אחד משני החיצונים יש מקום שהותר 55
לו לבד, ומקום שהותר לו ולאמצעי (ציר ב), הדין הוא שהאמצעי 56
מותר להשתמש עם כל אחד מן החיצונים והם מותרים להשתמש 57
עמו, שיכול כל אחד להביא אוכל וחפצים מן המקום המותר לו 58
ולא לחברו, אל המקום המותר לשניהם, ושנים החיצונים אסורים 59
זה עם זה. ועל כך 'אמר רבי שמעון, למה הִדְרָךְ דוּמָה, כלומר, דין 60
זה של אמצעי שחלק מן המקומות המותרים לו מובלעים 61
במקומות המותרים לאנשים שמסביבו, דומה לדין של שָׁלֹשׁ 62
הַצִּירֹת העומדות זו אצל זו, הַפְּתוּחוֹת זו לזו, ופְּתוּחוֹת לַרְשוֹת 63
הָרָבִים – שלכל אחת מהן יש פתח הפתוח לחצר שבצדה, וגם פתח 64
הפתוח לרשות הרבים (ציר ג), ומתוך כך אין רגילות להיכנס 65
מרשות הרבים לחצר אחת דרך החצר האחרת, שאם עֵינֵינוּ שְׂתִים 66
החצירות החיצונות עִם הָאֲמִצְעִית כל אחת בנפרד, ולא עשו עירוב 67
המשותף לשלושת החצירות, הִיא (–האמצעית) מוֹתֵרֶת עִמָּהּ – 68
להוציא ולהכניס לחצירות שבצדדים, וְהֵן (–החצירות שבצדדים) 69
מוֹתֵרוֹת עִמָּהּ – להוציא ולהכניס לחצר האמצעית, וְשִׁתֵּם – אבל 70
שתי החצירות הַחִיצוֹנוֹת אֲסוּרוֹת זו עִם זו – אסורות להוציא 71
ולהכניס מזו לזו דרך החצר האמצעית, שכן שתי חצירות אלו לא 72
עירבו ביניהן, ומכל מקום לא אסרו את הטלטול בין האמצעית 73
לחיצוניות משום גזירה שמא מתוך כך יבואו החיצוניות לטלטל 74
ביניהן דרך האמצעית. וכמו כן במשנתנו, הואיל ושני המבואות 75
החיצונים נשתלפו עם החצר שביניהם, אף שהשותפות היתה 76
במינים שונים ובכלים נפרדים, סובר רבי שמעון שמותר להם 77
להוציא ולהכניס מן המבואות לחצר. אבל אסור להוציא ולהכניס 78
ממבוי אחד לשני דרך החצר, הואיל ושני המבואות לא נשתלפו 79
יחד. אבל חכמים סוברים שרק אם השתלפו שני המבואות והחצר 80
ביין, ונתנו את כל היין בכלי אחד, הותר הטלטול בין החצר 81
למבואות, מפני שהכלי מצרפו כאילו נשתלפו כולם יחד (ובאופן 82
זה מותר לטלטל גם מן המבוי שבצד זה למבוי שבצד השני). אבל 83
אם היה השיתוף עם מבוי אחד ביין והשיתוף עם המבוי השני 84
בשמך, הואיל ושני המבואות אסורים בטלטול מזה לזה גם החצר 85
שביניהם אסורה עם כל אחד מהם, לפי שגזירים שמא שני 86
המבואות יבואו לטלטל מזו לזו דרך החצר שביניהם. 87
מקשה הגמרא: אֲמַר לִיה אֲבִי לרבא, מִי דָּמִי – וכי יש לדמות את 88
דברי רבי שמעון שבמשנתנו לדברי רבי שמעון שבמשנה לעיל, 89
הֵתִם – שם, במשנה לעיל, קֹתְנִי – שנינו 'שְׂתִים הַחִיצוֹנוֹת אֲסוּרוֹת 90
זו עִם זו', ואילו הֵתִם – כאן במשנה קֹתְנִי 'אִין צְרִיכִין לְעֵרֵב, ומלשון 91
זה משמע שאינם צריכים בָּלָל לערב, ואפילו שנים החיצונים 92
מותרים זה עם זה ללא עירוב נוסף. 93
מתרצת הגמרא: אֵי – מהו הפירוש של מה ששינו 'אִין צְרִיכִין 94
לְעֵרֵב', שהִשְׁכֵּנִים בני המבואות, אינם צריכים לערב בְּהִדֵּי בַעַל 95
הַבַּיִת – עם בעל החצר, לפי שהשותפות עולה להם לעירוב. אֲבָל 96
שִׁכְנֵיהֶם בני המבואות החיצוניות בְּהִדֵּי הָרֹדֶף – אחד עם השני צְרִיכִין 97
לְעֵרֵב גם לשיטת רבי שמעון, לפי שלא נשתלפו אחד עם השני. 98

לְעֵרֵב – לעשות שיתוף אחר כדי להתיר את המבוי, לפי שהיין 1
שהם שותפים בו מתירו. אבל אם היה שותף לְשֹׁכֵן זֶה בְּיָנוּ, וְלֹאָה 2
ו–לשכן השני בְּשִׁמּוֹ, צְרִיכִין לְעֵרֵב – לעשות שיתוף אחר שיהיו 3
שותפים בו כל אנשי המבוי. ואם לא עשו כן לא הותר הטלטול 4
במבוי. וטעם החילוק שבין יין ויין לבין יין ושמן, יבואר בגמרא. רַבִּי 5
שְׁמַעוֹן אָמַר אֲחֵד זֶה וְאֲחֵד זֶה, כלומר, בין אם נשתלפו במין אחד 6
או בשני מינים, אִינִי צְרִיכִין לְעֵרֵב, לפי ששיתוף הסחורה עולה 7
להם לשם שיתוף. ובגמרא יבואר במה נחלק רבי שמעון על 8
חכמים. 9

גמרא

שנינו במשנה: 'לזה בין ולזה בין אינן צריכין לערב'. הגמרא דנה 11
האם כל היין צריך להיות בכלי אחד: אֲמַר רַב, וּבְכָלִי אֶחָד – מה 12
ששינו שהשיתוף עולה לשם עירוב, הוא רק אם כולם נתנו את 13
יינם לתוך כלי אחד. אבל אם נתנו אותו בשני כלים נפרדים, אינו 14
עולה להם לשיתוף. 15
רבא מביא הוכחה מן המשנה לשיטת רב: אֲמַר רַבָּא, דִּיקָא נָמִי 16
דְּקֹתְנִי – יש להביא דיוק והוכחה כדברי רב, ממה ששינו בסיפא, 17
'לזה בין ולזה בְּשִׁמּוֹ צְרִיכִין לְעֵרֵב'. ודברי המשנה צריכים ביאור, 18
שכן מה החילוק שבין שותפות במין אחד לבין שותפות בשני 19
מינים, אִי אֲמַרְתָּ בְּשִׁלְמָא – אם תאמר שרִישָׁא מדובר שנתנו את 20
היין בְּכָלִי אֶחָד, וְסִיפָא מדובר שנתנו את היין והשמן בְּשִׁנֵּי בָלִים, 21
שְׁפִיר – מובן החילוק שביניהם, שברישא מועיל השיתוף לפי 22
שהיה בכלי אחד, אבל בסיפא שהיה בשני כלים אינו מועיל. אֲלֵא 23
אִי אֲמַרְתָּ (–אבל אם תאמר) שגם ברישָׁא מדובר שנתנו את היין 24
בְּשִׁנֵּי בָלִים, וכמו כן בסיפָא מדובר שנתנו את היין והשמן בְּשִׁנֵּי 25
בָלִים, קשה מֶה לִי – מה החילוק בין יין ויין, מֶה לִי (–ובין יין וְשִׁמּוֹן, 26
כלומר, אם שותפות של יין ויין מועילה גם כשהיא בשני כלים, 27
מדוע שותפות של יין ושמן אינה מועילה. 28
דוחה הגמרא: אֲמַר לִיה אֲבִי לרבא, אֵי הכרח מהמשנה שמדובר 29
רק בשנתנו השיתוף בכלי אחד, לפי שגם אם מדובר בשנתנו אותו 30
בשני כלים מובן החילוק שבין הרישא לסיפא, שכן יין ויין, רָאוּי 31
לְעֵרֵב את כל היין בכלי אחד, ולכן אף אם הוא בשני כלים מועיל 32
לפי ששומשיהם אותו כאילו הוא מעורב בכלי אחד. אבל יין וְשִׁמּוֹן, 33
אִין רָאוּי לְעֵרֵב אותם בכלי אחד, ולכן אינו מועיל לעירוב. 34
שנינו במשנה: רַבִּי שְׁמַעוֹן אָמַר, אֶחָד זֶה וְאֶחָד זֶה אִין צְרִיכִין לְעֵרֵב. 35
הגמרא נבארת באיזה אופן נאמר דברי רבי שמעון. מקשה 36
הגמרא: וְאֵפִילוּ לֹאָה בְּיָנוּ וְלֹאָה בְּשִׁמּוֹן, כלומר, הרי רבי שמעון בא 37
להתיר מה שאסר תנא קמא והיינו בין ושמן, והיאך מועיל זה 38
לעירוב, הרי שמן ויין אינם ראויים להתערב. 39
מתרצת הגמרא: אֲמַר רַבָּה, במבוי שכל השותפים גרים בו גם לרבי 40
שמעון אינו מועיל אם היה משותף לזה ביין ולזה בשמן, וְהָכָא 41
בְּמֵאִי עֲקָרִינָן – כאן במשנה במה מדובר, בְּהָצֵר שִׁבְּנֵי מְבֹאוֹת, 42
בַּחצֵר הַנִּמְצֵאת בין שני מבואות ודאי פתוחה לשניהם (ציר א), 43
וְעַל הַבַּיִת ששינו במשנה הוא בעל החצר, והיתה לו שותפות 44
עם שני המבואות בנפרד. וְרַבִּי שְׁמַעוֹן לְמַעֲמִיה – ומה שאמר רבי 45
שמעון שאפילו אם שותפות אחת היא ביין והשניה היא בשמן 46
אינם צריכים לערב, לשיטתו אמר זאת, שסבר שיכולה חצר אחת 47
הנמצאת בין שתי חצירות, לערב עם שתיהן, אף על פי ששתי 48

עירובין דף עא עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עוז והדר" (ליום שבת קודש) קסג

מקשה הגמרא: אָמַר לִיה אֲפִי לרב יוסף, וְאִי חַד מִעָמָא הוּא – ואם
אכן כדבריו ששניהם אמרו דין אחד ומטעם אחד, תִּרְתִּי הִילְכָתָא
לָמָּה לִי – מדוע הוצרך רב לפסוק בשניהם, הרי די היה לו לפסוק
כרבי מאיר שאין סומכים על שיתוף במקום עירוב, והיה מובן מכך
שגם הלכה כדברי רבי אליעזר בן תדאי.
מתרצת הגמרא: הָא קָא מִשְׁפַּע לָן – הטעם שאמר רב שהלכה
כרבי אליעזר בן תדאי, הוא כדי להשמיענו דְלָא עֲבָדִין בְּתֵרֵי
חֻמְרֵי בְּעִירֻבִין – שאין פוסקים בהלכות עירובין כשיטת תנא אחד
המחמיר שתי חומרות. שהרי רבי מאיר אמר שאין סומכים על
שיתוף במקום עירוב, בין אם היה השיתוף ביין ושאינו ראוי
לעירוב חצירות וכן אם היה בפת והראוי לעירוב, וחכמים
שבבביתא דלהלן, סוברים שרק על שיתוף של יין אין סומכים
לעירוב, אבל על שיתוף של פת סומכים וכמו שיתבאר בסמוך.
אבל חכמים שבמשנתנו סוברים שאף על שיתוף של יין סומכים
לעירוב. ונמצא שכלפי חכמים של משנתנו החמיר רבי מאיר שתי
חומרות. ורב סובר כרבי מאיר בשני הדינים, אבל לא היה יכול
לפסוק רק כמותו, שאם כן היה פוסק כשתי חומרות של תנא אחד.
על כן אמר שהלכה כרבי אליעזר בן תדאי שאין סומכים על
שיתוף במקום עירוב כשנעשה ביין. ושוב פסק כרבי מאיר במה
שנחלק עם החכמים שבבביתא לענין אם סומכים על שיתוף של
פת במקום עירוב, והיא רק חומרא אחת.
הגמרא מביאה בביתא שבה נחלקו רבי מאיר וחכמים. מבררת
הגמרא: מָאִי – [מהו] דְּרַבִּי מֵאִיר וּמָאִי דְּרַבָּן, כלומר, היכן מצינו
שנחלקו רבי מאיר וחכמים בדבר זה. דְּתַנָּא בברייתא, מְעַרְבִין
בְּחֻצֵּי רֹאשׁ – עירוב שעושים בני החצירות, עושים אותו רק
בפת, וְאִם רָצוּ לְעֵרֵב בֵּינָן או בשאר אוכלים ומשקים, אֵין מְעַרְבִין,
לפי שעירוב חצירות הוא משום 'דירה' [פירוש, שנחשב על ידי
העירוב כאילו כל בני החצר דרים בבית שהעירוב מונח בו, והחצר
עצמו וכל הבתים שבתוכו משמשים לאותו בית, ונמצא שאין בכל
החצר אלא רשות אחת כלבד], ועיקר דירתו של אדם הוא המקום
שפתו מונחת בו ולא המקום שמונחים בו שאר מיני אוכלים.
מִשְׁתַּתְּפִין בְּכַבּוּי בֵּינָן – אבל שיתוף המבוי, עושים אותו אף ביין,
וכן בשאר אוכלים ומשקים. לפי שהשיתוף אינו בא לשותף את
רשות הבתים שבמבוי אלא לשותף את רשות החצירות שבו, וחצר
אינו בית דירה. ומכל שכן שאם רָצוּ לְהַשְׁתַּתֵּף בְּפֶתָה, מִשְׁתַּתְּפִין,
שהרי הפת חשובה יותר מן היין.
מְעַרְבִין בְּחֻצֵּי רֹאשׁ – בני חצירות הפתוחות זו לזו מערבים ביניהם
כדי להתיר את הטלטול מחצר לחצר. וּמִשְׁתַּתְּפִין בְּכַבּוּי, כלומר,
ואף על פי שעירבו בני החצירות ביניהם דרך פתחיהם, צריכים הם
להשתתף במבוי כדי להתיר את המבוי. ואם לא עשו כן, הרי
הטלטול בחצירות מותר ובמבוי אסור, לפי שאין סומכים על
העירוב במקום שיתוף המבוי, וכמו כן, אם השתתפו בני המבוי
ולא עירבו בני החצירות ביניהם, אין סומכים על השיתוף במקום
עירוב, והטלטול במבוי מותר ובין החצירות אסור. והטעם שאין
סומכים מעירוב לשיתוף ולהיפך, הוא כדי שְׁלֹא לְשַׁבֵּחַ תוֹרַת עִירֻב
מִן הַתִּינוּקוֹת, שִׁיאֲמָרוּ 'אֲבוֹתֵינוּ לֹא עִירְבוּ' – שאם יסמכו על
השיתוף גם להתיר את החצירות, שמא לא ידעו התינוקות מכך,
ויסברו שהתירו את הטלטול בין החצירות גם בלי עירוב, ועל ידי
כן ישתכחו הלכות עירוב מהדורות הבאים, דְּכָרִי דְּרַבִּי מֵאִיר.
וְהַכֵּמִים אוֹמְרִים, או מְעַרְבִין את החצירות, ומשמש עירוב זה גם
במקום שיתוף המבוי, או מִשְׁתַּתְּפִין במבוי, ומשמש שיתוף זה גם
במקום עירוב החצר.
הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בביתא שית רבי מאיר
וחכמים: פְּלִיגִי בָּהּ – [נחלקו בביתא] דְּרַבִּי נַחוֹמִי וְרַבָּה, חַד
– אחד משניהם] אָמַר, אם עירבו או נשתתפו בְּפֶתָה, דְּכַבּוּי עָלֵמָא
לֹא פְּלִיגִי – לא נחלקו רבי מאיר וחכמים, דְּבִתְרָא סְנִי – שדי באחד
מהם, או בשיתוף או בעירוב, להתיר גם את החצירות וגם את
המבוי, מפני שהפת כשיירה לשניהם. פְּלִיגִי – אך באיזה אופן
נחלקו, רק כשהשתתפו במבוי בֵּינָן, רבי מאיר סובר שאין סומכים
עליו לעירוב שכן אין מערבים אלא בפת. וחכמים סוברים שאף
שהיין אינו ראוי לעירוב, היינו לעצמו, אבל כאן שהשתתפו בו,
מתוך שמועיל לשיתוף מועיל גם לעירוב.

הגמרא מביאה ביאור אחר במשנה: וְרַב יוֹסֵף אָמַר, לעולם מדובר
במשנה בבעל הבית השותף עם שכניו שבמבוי, וכפי שהיו סבורים
לפרש מתחילה. ולא יקשה מהו הטעם שלרבי שמעון אפילו היה
שותף לזה ביין ולזה בשמן מועיל, לפי שרְבִי שְׁמַעוֹן וְרַבָּן בְּפִלְגֻתָא
– [במחלוקת] דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי וְרַבָּן קָא מִפְּלִגִי – [נחלקו], דְּתַנֵּן
במשנה (טבול יום פ"ב מ"ה) שְׁמֹן שָׂצָף עַל גְּפִי יוֹן ושניהם של תרומה,
וְנִנְעָה כְּבוֹל יוֹם – [מי שנטמא וטבל ועדיין לא העריב שמשון בְּשָׂמֶן,
לֹא פָסַל אֱלָא שְׁמֹן בְּלֶבֶד, אבל היין לא נפסל, שהרי לא נגע בו
הטבול יום. וגם השמן אינו פוסל את היין בנגיעתו, לפי שהוא
עצמו אינו טמא אלא פסול כלבד, כלומר שהוא נפסל מאכילה
אבל אינו טמא לטמא אחרים. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי אוֹמַר, שְׂנִינָן
חִיבּוּרֵין זֶה לָזֶה, כלומר, היין והשמן נחשבים כדבר אחד, וגם היין
נפסל על ידי מגעו של הטבול יום בשמן. ובסברא זו נחלקו רבי
שמעון וחכמים במשנתנו, דְּרַבָּן כאן סוברים דְּרַבָּן בְּטָבֹל יוֹם,
שהיין והשמן אינם חיבור. ולכן אף אם נתנום בכלי אחד אין זה
מחברם להיות כאחד לענין שיתוף, וצריכים לערב עירוב אחר.
וְרַבִּי שְׁמַעוֹן במשנתנו סובר דְּרַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי בְטָבֹל יוֹם, שכיין
שהם בכלי אחד, נחשבים כדבר אחד והרי זה עירוב, ואין צריכים
לערב יותר.
הגמרא מביאה תנא החולק על התנאים שהובאו במשנה,
ומבארת את דעתו: תַּנָּא בברייתא, דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן תַּדְאִי אוֹמַר אֶחָד
זֶה – בין אם היה שותף לזה ביין ולזה ביין, ואֶחָד זֶה – ובין אם היתה
שותף לזה ביין ולזה בשמן, צְרִיבִין לְעֵרֵב, לפי שהשותפות שיש
להם, אינה עולה לשם שיתוף מבואות.
תמדה הגמרא: וְאֶפְּלִי לָזֶה בֵּינָן וְלָזֶה בֵּינָן גם כן סובר רבי אליעזר
בן תדאי שאינו עולה לשיתוף, הלא השותפות היא ממין אחד
ומדוע אסר בזה.
מתרצת הגמרא: אָמַר רַבָּה, זֶה – אחד מבני המבוי] בָּא בְּלִיגִי – [עם
כדו של יין] וְשִׁפָּה מִמֶּנּוּ לתוך החבית של השותפות, וְזֶה – עוד
אחד מבני המבוי] בָּא בְּלִיגִי וְשִׁפָּה מִמֶּנּוּ לתוך החבית, וכן כל בני
המבוי עד שהתמלאה החבית, כִּינִי עָלֵמָא לֹא פְּלִיגִי – לא נחלקו
בזה, כלומר, גם רבי אליעזר בן תדאי מודה דְּתֵרֵי עִירֻב, אף אם לא
נתנו את יינם לתוך החבית כדי להתיר את המבוי אלא לשם
שותפות של חסורא, לפי שסוף סוף כל אחד מבני המבוי הביא את
יינו לשם. כִּי פְּלִיגִי – אולם באיזה אופן נחלקו חכמים של משנתנו
ורבי אליעזר בן תדאי, בְּגוֹן שְׁלִקְחוּ – [שקנו] כל בני המבוי חֲבִית שֶׁל
יֵין בְּשׁוֹתְפוֹת, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן תַּדְאִי סָבַר, אֵין בְּרִירָה – אין מחשיבים
כאילו חילקו ביניהם את היין שבחבית והוברר חלקו של כל אחד
ואחד וחזר כל אחד מהם ושפך את יינו לתוכה, אלא כל היין
שבחבית שייך לכולם, ולפיכך צריכים לחזור ולהשתתף. וְרַבָּן
סָבַר, יֵישׁ בְּרִירָה – כל אחד ואחד וחזר כל אחד מהם ושפך את יינו
והוברר חלקו של כל אחד ואחד ופסל אחד מהם ושפך את יינו
לתוך החבית, ונמצא שכל אחד בנפרד נתן מיינו עבור שיתוף.
הגמרא מביאה ביאור אחר במחלוקת רבי אליעזר בן תדאי ורבנן:
רַב יוֹסֵף אָמַר, לפי כל השיטות מועיל השיתוף במבוי עצמו אם
היה לזה ביין ולזה ביין. אלא רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן תַּדְאִי וְרַבָּן, בְּסוּמְכִין
עַל שִׁיתוּף בְּמָקוֹם – [ותחת] עִירֻב קְמִיפְלִיגִי – [נחלקו], כלומר, האם
שיתוף המבואות מועיל גם לערב את החצירות שבמבוי ולהתיר
בכך את הטלטול גם מחצר לחצר דרך פתחיהם שבין החצירות.
דְּמֵר – [רבי אליעזר בן תדאי] סָבַר, אֵין סוּמְכִין על השיתוף במקום
עירוב, ולפיכך אמר 'זה זה צריכין לערב', פירוש שאף שעשו
שיתוף ביניהם [ובין ויין] להתיר את המבוי, עדיין צריכים לעשות
עירוב חצירות כדי להתיר הטלטול בין החצירות, וְיָמַר סָבַר
– [וחכמים סוברים], סוּמְכִין על השיתוף במקום עירוב, ואין בני
המבוי צריכים לערב.
רב יוסף מביא הוכחה לביאורו: אָמַר רַב יוֹסֵף, מָנָא אֲמִינָא לָהּ – מנין
אני מוכיח שזהו טעמו של רבי אליעזר בן תדאי, ובוה נחלק על
שיטת חכמים, דְּאָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, הִלְכָּה דְּרַבִּי מֵאִיר שאמר
[בברייתא המובאת להלן] שאין סומכים על שיתוף במקום עירוב,
וְגַם אָמַר רַב כְּרִינָא אָמַר רַב, הִלְכָּה דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן תַּדְאִי. מָאִי
מִעָמָא – ומהו טעמו של רב שפסק בשניהם, לֹא – האם לא משום
דְּחַד מִעָמָא הוּא – משום ששניהם אמרו דין אחד וטעם אחד להם.